

הקיבוץ הדתי

י"ח באדר תשס"ט, 14.03.09
גיליון מס' 147

פרשת כי תשא

מעשה ניסים -

על ישוב קושיות בין עבר להווה

מאת יונתן בשיא

לפרשני התורה בדורות האחרונים יש קושי גדול, שלא היה בפני פרשני ימי הביניים ובפני חז"ל בתקופת המשנה והתלמוד- והוא ההתמודדות עם גילויי העת החדשה בתחומי הארכיאולוגיה, הגאוגרפיה ושאר מדעים. אבקש להדגים זאת בשני אירועים בפרשתנו, שבהם הפירוש המודרני חייב לסור מהפירוש המקובל בעבר, על מנת להתמודד עם גילויי העת החדשה:

1. "ויפן וירד משה מן ההר ושני לוחות העדות בידו, לוחות כתובים משני עבריהם, מזה ומזה הם כתובים." (ל"ב ט"ו)

רש"י מצטט את הגמרא במסכת שבת (ק"ד), ואומר על המילים **משני עבריהם**- היו נקראות, ומעשה **ניסים הוא**. המעיין בגמרא, מבין לאיזה מעשה ניסים מכוון רש"י: דאמר רב חסדא: מ"ם וסמ"ך **שבלוחות- בנס הם עומדים**. ומסביר שם רש"י: הואיל והכתב היה נראה משני עבריהם היה לו **ליפול**. במילים אחרות- אם לוחות האבן חרוטים מצד לצד, אות סתומה לא היתה יכולה להחזיק את עצמה באויר.

אבל: הרי כיום ידוע לכל ארכיאולוג שהתורה ניתנה באותיות עבריות עתיקות! והאותיות בהן כתוב כיום ספר התורה הובאו (כנראה) ע"י עולי בבל מאשור. האות מ"ם בעברית העתיקה וכן האות סמ"ך בעברית עתיקה לא אמורות ליפול, אלא דווקא האות ע"ן שצורתה \bigcirc דומה לסמ"ך שלנו. (והדברים ארוכים, החל מהדיון בכמה מקומות בש"ס, דרך תקופת הגאונים ועד לראשונים, ואכמ"ל).

2. "זה יתנו, כל העובר על הפקודים, מחצית השקל בשקל הקודש" (ל' י"ג). ואומר על כך רש"י: זה יתנו- הראהו מין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל, ואומר לו: כזה יתנו... ורש"י ממשיך להפליג בהסבר על המטבעות בשיעורים השונים הנהוגים במקומות שונים.

אבל: הרי כיום ידוע לכל ארכיאולוג שבתקופת המקרא לא היו כלל מטבעות! עמוס חכם, שכתב את פירוש דעת מקרא לספר שמות, כותב: **מחצית השקל- חתיכת מתכת של כסף שמשקלה חצי שקל**. ובהמשך הוא אומר: **השקלים הנזכרים כאן וכן כל שעורי המחירים האמורים בתורה הן**

יחידות משקל ולא מטבעות, שכבר התברר היטב בימינו שלא התחילו בני ישראל להשתמש במטבעות לפני שיבת ציון מגלות בבל.

ואם כך, כיצד ניתן להבין בימינו אמירות מקראיות ותלמודיות אלו, אם יודעים שאין הן "נכונות"? מוסיף עמוס חכם, בהערה בתחתית העמוד, משהו עם מוסר השכל לכולנו: ומה שנזכר בדברי חז"ל על מטבעות לפני כן אינן אלא דברי אגדה ויש להבינן בדרך סמלית ולשם הפקת לקח מוסרי.

במילים אחרות: כאשר אתה קורא על ר' עקיבא שהיה לומד מכל קוצו של יו"ד (באשורית??) תילי תילים של הלכות, או כאשר אביי אומר שצורת השי"ן שבתפילין הוא הלכה למשה מסיני, אל תנסה "לרבע את המעגל". אל תנסה לחפש הסבר היכן שאיננו, אלא תחפש את הלקח המוסרי שבדבריהם.

וכדבריו הנפלאים של הרמב"ם בהקדמה לפרק חלק:
וכשתראה דבר מדבריהם שהדעת מרחיק אותו, תעמוד ותתבונן בו, ותשכב עשוק הלב וטרוד הרעיון למצוא כוונת השכל ואמונת היושר. אם תחפש- כמו שעמוס חכם חיפש- גם תמצא!

יונתן בשיא

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il